

**Załącznik do Uchwały Nr XXIX/222/13
Rady Gminy Kodrąb
z dnia 16 maja 2013 roku**

**Program Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie
na terenie Gminy Kodrąb
na lata 2013 – 2018**

Spis treści: 1. Wstęp 2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie 2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie 2.2. Fazy cyklu przemocy 2.3. Rodzaje, typy i skutki przemocy 3. Część diagnostyczna 3.1. Realizatorzy programu 3.2. Adresaci programu 4. Wdrażanie Programu 4.1. Cele Programu 4.2. Działania 4.3. Przewidywane efekty działania 5. Środki finansowe na realizację Programu 6. Monitorowanie realizacji Programu Załączniki: 1. Harmonogram działań Programu – zadania, osoby odpowiedzialne za ich realizację, terminy realizacji.	
---	--

1. Wstęp.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne i emocjonalne swoich członków. Jest ona pierwotnym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtują się postawy zachowania i poglądy oraz umiejętności oceny sytuacji. Ważną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji życia rodziny nie jest ona w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc doznana w rodzinie rodzi niezmiernie szkodliwe konsekwencje, dające o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest :

- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z póź. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z póź.zm);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Uchwała Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006r.).

Art. 6 ust. 1 i ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań własnych gminy należy:

1. Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
3. Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
4. Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Nadrzędnym celem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Kodrąb na lata 2013 – 2018 jest ograniczenie na terenie gminy Kodrąb skali problemu, jakim jest przemoc domowa. Cele jakie będą bezpośrednio osiąganym, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.

2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Zgodnie z kodeksem karnym, do czynów, które naruszają dobro osobiste członków rodziny zaliczamy:

- pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych;
- zmuszanie do określonych zachowań;
- gwałt;
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności;
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat;
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne;
- rozpijanie małoletniego;
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego;
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej;
- uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki;
- naruszanie nietykalności cielesnej;
- niszczenie mienia.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma

charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

2.2. Fazy cyklu przemocy

Przemoc w rodzinie nie jest zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się. W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy kolejno następujące po sobie fazy:

1. *Faza narastającego napięcia* – początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.

2. *Faza ostrej przemocy* – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.

3. *Faza miodowego miesiąca* – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego właśnie pragną. I nawet jeśli przed chwilą były gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli: z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

2.3. Rodzaje, typy i skutki przemocy

Tabela Nr 1.

Rodzaje przemocy	Znaczenie rodzaju przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
Przemoc fizyczna	Naruszenie nietykalności fizycznej. Intencjonalne zachowanie powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko	Szarpanie, popychanie, odpychanie, duszenie, przyduszenie, przytrzymywanie, bicie otwartą ręką lub pięścią, bicie różnymi przedmiotami, przypalanie papierosami, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, groźenie bronią/ nożem, nie udzielenie niezbędnej pomocy, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu.	Bezpośrednie: uszkodzenie ciała – rany, urazy, złamania, stłuczenia, siniaki, poparzenia. Skutki wtórne: choroby w wyniku powikłań i/lub stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczucie zagrożenia, strachu, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne.
Przemoc psychiczna	Naruszenie godności osobistej, zawiera przymus i groźby, jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.	Wyśmiewanie poglądów, wyznania, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, ciągła i nieuzasadniona krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktu ze znajomymi i rodziną, wymuszanie podporządkowania i posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, stosowanie gróźb	Zniszczenie poczucia własnej wartości, godności, mocy sprawczej osoby doświadczającej przemocy, osłabienie fizycznych i psychicznych zdolności stawiania oporu oraz wbudowanie przekonania o daremności stosowania oporu, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, itp.
Przemoc seksualna	Naruszenie intymności.	Gwałt, wymuszenie pożycia seksualnego, stosowanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, krytyka zachowań seksualnych	Obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne – oziębłość, obawa w stosunku do przedstawicieli płci sprawcy, itp.
Przemoc ekonomiczna	Naruszenie własności	Okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów bez wiedzy współmałżonka, zmuszanie do brania pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania podstawowych potrzeb (kuchnia, łazienka), itp.	Całkowita zależność finansowa od partnera, nie zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej wartości i godności, pozostawienie bez środków do życia.

3. Część diagnostyczna.

3.1. Realizatorzy Programu

Do realizacji Programu i tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie włącza się jako realizatorów:

- władze samorządowe,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kodrębie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kodrębie,
- Komisariat Policji w Kobielach Wielkich,
- Szkoły funkcjonujące na terenie gminy Kodrąb,
- Prokuraturę i sądy wraz ze służbami kuratorskimi,
- Kościoły (parafie),
- Organizacje pozarządowe,
- Osoby fizyczne i społeczności lokalne poszczególnych sołectw.

3.2. Adresaci Programu

Program przeznaczony jest dla:

- ofiar i sprawców przemocy;
- rodzin, dzieci i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy;
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami dotkniętymi przemocą (pedagodzy, psychologzy, nauczyciele, pracownicy socjalni, kuratorzy rodzinni i społeczni,
- policjanci, pracownicy służby zdrowia, duchowni);
- wszystkich mieszkańców Gminy Kodrąb.

4. Wdrażanie programu.

4.1. Cele programu

Głównym celem programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Kodrąb. Cel główny realizowany będzie poprzez poniższe cele szczegółowe:

- budowanie skutecznych form pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
- podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zjawiska przemocy
- w rodzinie;

- nawiązanie współpracy z przedstawicielami poszczególnych służb i instytucji
- (współpraca ułatwia przepływ informacji, a więc pomaga w określeniu potrzeb rodziny
- jak i w przygotowaniu spójnego planu pomocy);
- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- przekazywanie społeczności lokalnej informacji o instytucjach i miejscach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy;
- monitorowanie prowadzonych programów, które pozwolą na systematyczną ocenę efektów programów.

Sprawne funkcjonowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami – jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

4.2. Działania.

Podmioty realizujące działanie:

- Placówki oświatowo-wychowawcze,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

1. Przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariuszy Policji w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej.

2. Diagnoza ilościowa i jakościowa zjawiska przemocy w Gminie Kodrąb.

3. Systematyczna edukacja społeczności Gminy Kodrąb poprzez lokalne środki przekazu, która ma przede wszystkim na celu zwalczanie stereotypów utrudniających pomaganie, a także uwrażliwienie na sytuację ofiar przemocy (drukowanie ulotek, zakup broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i gablotach stałych informacji, kampanie informacyjne i edukacyjne, itp.)

4. Powołanie i funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z następującym zakresem działań:

- analiza wniosków składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie odwykowe i wywiadów środowiskowych pod kątem informacji o przemoc domowej,
- przyjmowanie wniosków dotyczących przemoc domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemoc,
- występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowania przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
- występowanie do odpowiednich jednostek organizacyjnych i służb z wnioskami o podjęcie działań interwencyjnych lub prewencyjnych, w sprawach, gdzie ujawniono zagrożenie przemocą w rodzinie,
- inicjowanie podejmowania natychmiastowych interwencji powstrzymujących przemoc,
- monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemoc w rodzinie,
- prowadzenie całości dokumentacji w sprawach przemoc domowej,
- powoływanie grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemoc w rodzinie w indywidualnych przypadkach, w składzie
- ustalonym w zależności od potrzeb.

5. Współpraca z instytucjami prowadzącymi ośrodki wsparcia dla ofiar przemoc w rodzinie.

6. Pomoc psychologiczna dla dzieci, które są ofiarami przemoc w rodzinie.

7. Wszelkie inne poczynania mogące przyczynić się do powstrzymywania przemoc w rodzinie, a nieujęte w niniejszym programie.

4.3 Przewidywane efekty działania Programu.

- Zmiana postaw mieszkańców Gminy Kodrąb wobec przemoc w rodzinie;
- Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemoc w rodzinie;
- Spadek liczby przypadków przemoc w rodzinie;
- Spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.

5. Środki finansowe na realizację Programu.

Źródłem finansowania zadań Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Kodrąb są środki finansowe z budżetu Gminy Kodrąb. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest zadaniem własnym gminy na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Przedsięwzięcia związane z problematyką przemocy mogą również w przyszłości uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W roku 2013 r. przewidywany koszt posiadanych środków własnych wyniesie 4 000 zł.

6. Monitorowanie realizacji Programu.

Monitorowanie oraz ewaluacja programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawiać będzie Wójtowi Gminy Kodrąb informację z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Kodrąb w ramach corocznie przedstawianego sprawozdania.

Osobą odpowiedzialną za koordynowanie realizacji zadań objętych Programem będzie Kierownik GOPS w Kodrębie.

Harmonogram działań Programu – zadania, osoby odpowiedzialne za ich realizację, terminy realizacji.

l.p	Działania	Sposób realizacji	Realizatorzy	Terminy realizacji
1.	<u>Działanie uprzedzające</u> Diagnostujące	1) zebranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Kodrąb; 2) przekazywanie społeczności lokalnej informacji o instytucjach i miejscach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy; 3) edukacja rodziców, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją i rówieśników.	1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kodrębie; 2) Komisariat policji w Kobielach Wielkich; 3) Pedagog szkolny.	Zadanie stałe realizowane corocznie od 2013r.
	Informacyjne	1) informowanie społeczności gminnej o skutkach przemocy w rodzinie, promowanie treści obalających mity i stereotypy usprawiedliwiające stosowanie przemocy; 2) zbieranie raz w roku danych na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Kodrąb z podziałem na: identyfikację ofiar oraz sprawców, 3) organizowanie akcji informacyjnej w budynkach użyteczności publicznej (szkoła, gminna biblioteka) w postaci broszur, ulotek, plakatów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.	1) Wójt Gminy Kodrąb przy pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; 2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; 3) Dyrektorzy szkół, pedagog.	Zadanie stałe realizowane od 2013r.
	Edukacyjne	1) edukacja rodziców, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją i rówieśników; 2) psychoedukacja rodziców na terenie szkół na temat właściwych metod wychowawczych oraz komunikacji z dzieckiem, 3) szkolenia rad pedagogicznych w szkołach w zakresie rozpoznawania i interweniowania w sytuacji kryzysowej dla dziecka/ucznia, 4) zajęcia psychoedukacyjne dla uczniów na temat konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z agresją – kształtowanie	1) Psycholog; 2) Pedagog; 3) Dyrektorzy szkół.	Zadanie stałe realizowane od 2013r.

		asertywności, 5) doradztwo i poradnictwo rodzinne.		
2.	<u>Działanie interwencyjne</u>	1) udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu; 2) prowadzenie interwencji kryzysowej i procedury „Niebieskiej Karty”; 3) udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa pedagogicznego; 4) udzielanie wsparcia w postaci pracy socjalnej; 5) udzielanie wsparcia w postaci aktywizacji zawodowej; 6) podejmowanie właściwych działań w stosunku do sprawców przemocy w celu zwiększenia zakresu bezpieczeństwa osoby krzywdzonej poprzez: · izolowanie ofiary od sprawcy; · zakaz kontaktowania z osobą pokrzywdzoną; · współpraca ze stowarzyszeniami w celu zapewnienia ofiarom przemocy miejsc tymczasowego pobytu.	1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; 2) Policja; 3) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 4) Pedagog szkolny; 5) Powiatowy Urząd Pracy; 6) Kontakt z najbliższymi położonymi Ośrodkami Wsparcia dla Ofiar Przemocy. 7) Sąd – kuratorzy; 8) Prokuratura.	Zadanie stałe realizowane od 2013r.
3.	<u>Działania wspierające</u>	1) zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie poprzez: · wspólną realizację działań mających na celu ochronę ofiar przemocy przy współpracy policji i prokuratury w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych; · zapewnienia ofiarom przemocy tymczasowego schronienia w ośrodkach wsparcia znajdujących się w okolicy; · zapewnienie bezpłatnego dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego.	1) Gminny Zespół Interdyscyplinarny; 2) Policja; 3) Sąd; 4) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 5) Ośrodki Wsparcia	Zadanie stałe realizowane od 2013r.
4.	<u>Działanie korekcyjno-edukacyjne</u>	1) zwiększenie skuteczności interwencji wobec osób stosujących przemoc w rodzinie - edukacja sprawców poprzez: · realizację programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, · prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego, socjalnego, prawnego, · terapię indywidualną i grupową.	1) Gminny Zespół Interdyscyplinarny; 2) Policja; 3) Sąd; 4) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;	Zadanie stałe realizowane od 2013r.